

Hárs József:

BALESET

Csak úgy eszembe jutott:

Ha a statisztikák megelevenednének, a kapualjakban utca hosszat álldogálnának az öregek. S az ősz múltó fényében — ahelyett, hogy fogynának — egyre többen. A társadalom előregedett: fújja az erőtlen szellő az újságpapírt. Van, aki fakuló reflexe készítésére botja hegyével beleszúrna. De mit kezdjen vele az, akinek könyöktámaszos fémszerkezete végén a fekete gumi. Csak néz reményvesztetten a messzeségbe. Ahova már nem tud gyalog kimenni, mécseszt gyújtani.

Vagy mégsem „csak úgy” jutott eszembe?

+ + +

A történettudományban a „Mi lett volna, ha...” kezdetű fejtegetés messze kerülendő. A nagybetűs ÉLETBEN mégis folyton-folyvást beléütközünk. Azon a reggelen minden lépcsőfordulónál. Akkor nem is figyeltem rá, utólag hallottam, hogy a rám köszönő szomszédnak szinte lelkiismeret-furdalása volt, miért nem állított le néhány szóra. A másik ajtónak kattant a zárja, de én már nem néztem hátra, ki lép majd ki abból a lakásból. Pedig ha... Majd hazajövet válogatok a gyűjtőben halmozódó reklámlapok között — foglalt le másodpercekre az utolsó kanyar látnivalója. De miért csak másodpercekre? Megnézhettem volna, hogy közöttük van-e az, amire leginkább kíváncsi vagyok!

Ismerek olyan nyugdíjast, akinek életembe, hogy nem kel fel korán, mert évtizedeken át kénytelen volt sötétben, az óra szavára ébredni. Jó, jó, mégsem maradhat örökké az ágyban! Vagy: hány öreget látunk boltba menet a sarkon, vagy kezükben a lakáskulccsal, oda is, vissza is végtelenül sokáig szaporítani a szót! Ám egyszer ők is elindulnak. S attól kezdve a másodperceknek jelentősége lesz. Amíg múlttá nem válnak, s helyet adnak a feltételes módnak...

Ha az a volna, nem volna! Mennyire más lenne a világ!

+ + +

Miért is mentem éppen arra?

A lap-top oldalzsebében az éppen lejárt lottószelvény. Egyetlen kis ablak a hétről-hétre megújuló szerencsére. Ha viszont most térek be a nagypostára, az erre fordítandó negyedóra alatt valamelyik kutatótársam

elfoglalja azt a jó kis sarkot a levéltárban, amely közel van a konnektorhoz. (Olvasom, csak olvasom a reklámját annak a „notebook”-nak, amelyik 4 és fél óráig nem szorul külső áramforrásra.) Mellettem annyi hely, hogy a múlt héten kért iratokat kitergegethem.

Tehát tovább nyílegyenesen a Poloskavár sarka irányában.

A teret nyugat felé lezáró hatalmas, oszlopokon nyugvó erkélyépítményével Széchenyi szobra felé néző épület évszázados csúfneve hanyatlása korából származik, amikor már lekerült homlokzatáról a nagy tekintélyű hivatal, majd a vasúttársaságot jelző kétfejú sas.

Földszintjének színes a múltja. A Petőfi tér felé néző sarkán volt kávéház, biztosító, divatüzlet, végül önkiszolgáló étterem is. A mai bankbejárat felett Merkúr feje néz le szárnyacskaik közül az ügyfelekre. Fölötte a három titokzatos betű: S. F. B. Tervekkel, számos lábjegyzettel megtámogatva fejtetem meg: a Sopronvárosi (sic!) Forgalmi Bank részvénytársasága működött itt 1916-tól megszűnéséig, 1926-ig. Vajon akad-e az előtte elsietők közül bárki is, aki Soproni Szemlebeli írásomat olvasta?

Az innenső sarok. Az egykori Lange Zeilének innen induló szakasza kapta 1906-ban a II. Rákóczi Ferenc nevet. Egy budapesti vendég morgolódott a Deák tér felől jövet: Budapesten kiírták a haza bölcsének a keresztnevét is. Jeleztem neki, hogy viszont a főváros csak Rákóczi úttal rendelkezik... Egy-egy. De azért mi is csak rövidítve mondjuk. Mint a Kossuth utcát. (Egynémely városatya százegynéhány éve szóvá is tette ezt a tiszteletlenséget, hiába.)

Nos tehát a Rákóczi utca felé eső sarkon virágüzlet, sőt cipőbolt helyén legújabbán cukrászda nyílt, a járda szélére telepített terasznak a hűvösödő idővel később feleslegesebbé váló kellékeivel. (Ott voltak ezek akkor? Utólag megnéztem: csupasz a járda.) Arra mindenesetre jók, hogy eltakarják a tér felől az utcába kanyarodó autókat a zebrán közlekedőktől. Igen, most vettem észre, milyen veszélyes ez a hely. Most, amikor már majdnem túljutottam a nehezen.

Tehát: miért is mentem éppen arra?

Hazulról rákanyarodva az Erzsébet utcára, zavartalanul siethetek a járdán (csak az ide-oda cikázó kerékpárosok miatt kell vigyáznom, nehogy meggondolatlan oldalazással elébük vágjak). Ha a túloldalra kerülnék: mindjárt az elején, aztán középtájon úttest, majd a Posta előtt (lassan váltó) közlekedési lámpa (micsoda kísértés! azért mi gyalogosok sem vagyunk angyalok), a park után pedig a Templom utca torkolatának kis csomópontja. Ennél már csak egyszerűbb (legalábbis amíg tart a mélygarázs építkezése) az említett Poloskavár előtt, a bank és az építési

terület íve után a (csak azért is) Magyar Művelődés Háza fala mellől bekanyarodni a Templom utca járdájára. Aztán már nagyobb kockázat nélkül a Fő térre.

Az útvonalon mindössze egy forgalmas kereszteződés. Az is az elején és az is zebrával és stoptáblával védve. Hát nem egyszerűbb?

Ma találkoztam egy olvasómmal és költőtársammal. Azt mondja, ő ott mindig fél.

+ + +

A járdán sokan igyekeztek a Belváros felé. Nem is gondoltam, hogy az órás is közöttük. Vagy akkor még csak az üzlete elől figyelte az eseményeket? Aztán a házból, mégpedig abból a lakásból, amelynek ajtajára nem vettem egy pillantást sem, a házaspár lánya. Másodpercek múlva fontos szerep jutott neki: ő hívta a mentőket. Nemcsak a helyet írhatta körül, hanem a nevemet is tudta. Sőt talán a szemüvegemre és a lap-topomra is gondja volt. Hogy hogyan jutottak ezek sértetlenül Viktor fiam kezébe? Az első kórházi napok föld feletti lebegésében megkérdezni is elfelejtettem. Az órás mondja, hogy a fiammal beszéltek meg a részleteket, már a kórházban. Ha egy térképen bejelölném ismerősök, ismeretlen szemtanúk, hivatalosak mozgását ebben a talán egy órában! És persze az enyémet is. Egy szabásminta egymást keresztező vonalai sokkal érthetőbbek.

A könyvesbolt eladónőjével már lábadozásom idején, a házunk előtt beszélgettem. Ő még nem ért oda, amikor látta a balesetet. Sokan gyűltek össze, nem akart bámészkodóként közelebb kerülni. Azt azonban megjegyezte, hogy én már a gyalogátkelőhelynek inkább a második felén jártam.

Ez a láncszem addig nekem hiányzott. Egyáltalán mi volt meg? Amíg a közlekedés-rendészet illetékesei el nem értek, azt hittem, tudom, hogy egy fehér motorház-tető került alám, mint éber állapotom utolsó külvilági lenyomata. Hát nem. Nehéz elképzelni, hogy egy fehér kisteherautó függőleges záródású eleje miképpen válik alattam lévő vízszintes folttá az én tekintetem és tudatom (utolsó tudatos tekintetem, így jobban hangzik) számára.

Talán az én evilági geometrikus elhelyezkedésem változott — repülésem közben — vízszintessé? Viszont valahogy úgy kellett leélnem az úttestre, hogy jobb fülem fölött a fejem jobboldala szenvedjen egy négy centi hosszú és egy centi mély sérülést! Ez ma az eukleidészi geometria

szabályai szerint, ha kihúzom magam, az alattam lévő talajhoz képest vízszintes ugyan, de ezzel aztán nem mondtam semmit.

Egy darabig fájt a bal könyököm. És a bal csípő körül is volt elszíneződés. Ezek oka nyilván a balról ért lökés. Jobb oldalam kék foltjai pedig sokáig jelezték, hogy melyik részem ért földet. A fejem mindenesetre a legelőbb. Akkor már hátat fordítottam az autónak.

Ha a lap-top a jobb kezemben volt, elég nehéz lévén, nagy ívben kellett, hogy húzzon le a földre. Még az sem lehetetlen, hogy emiatt úsztam meg végtagtörés nélkül. Tényleg a jobb kezemben volt? Erre csak azt mondhatom, hogy a legnagyobb valószínűséggel. Éppen a súlya miatt néha át szoktam venni a bal kezembe.

+ + +

A hivatalos leírás szerint 7 óra 48 perckor történt a baleset. Előzetesen elsuhant előttem egy fekete vagy sötét személyautó, s az Erzsébet utca felé kanyarodott el. Ezzel szabaddá vált a gyalogátkelő. Mielőtt leléptem volna az útestre, balra néztem, de nem láttam felém közeledő járművet. Ez után már csak arra ügyeltem, hogy nem vág-e elém jobbról, a tér felől egy autós. Olyan nagyon gyorsan nem mehettem, mert nem is szoktam átkeléskor. A rendőr szerint középtájon lehettem, amikor elütöttek. A „hirtelen autó elé lépés esete” tehát kizárva.

Azt sem hiszem, bár bizonyítani ugyan mivel is tudhatnám, hogy előzőleg nem vettem legalább egy pillantást balra. Ez a szabály réges-rég belém ivódott. „Balra néz, jobbra néz! Nem jön semmi, mehetünk!” — mondogattuk kórusban a gyerekekkel a járdaszegélyen, olyan közlekedési viszonyok közepette, amikor még percekig kellett volna várni, hogy egyáltalán feltűnjék valamelyik irányból valamilyen jármű. (Gyerekkoromban, az más. Akkor — igaz: mellékutcában — hatalmas gyalogos öntudattal ballagtunk az útesten, kerüljön ki minket az az egy autó, amelyik egyáltalán arra jöhet.)

Az előbb említett fehér folt felvillanása után elvesztettem az eszméletemet, s már csak kerekas ágyon, letakarva éledtem föl a Kórház főépületének földszintjén. Éledtem? Éledeztem? Valakik szóltak hozzám, valamit válaszoltam, aztán az árnyékból kitoltak a napfényre, s betoltak egy szállító autóba. Ismét ki és ismét be. A Neurológia első emeletének egyik szobájába (későbbi értesülésem szerint a négyesbe). Ablak melletti ágyba kerültem. Köszönés, szobatársak, ebéd? Akkor sem volt világos képem ezekről, mára pedig már összemosódnak a napok, a személyek, az események és a vizsgálatok.

Tanakodva álltak előttem fehéreköpenyesek, s mint olvasom, antibiotikumot rendeltek számomra, amitől aztán végre a föld fölötti lebegésből leszálltam a realitások talajára. Ahogyan a zárójelentésben fogalmaztak: tudatom „fokozatosan feltisztult”, s „kezdeti iniciatívahiány” után segítséggel már járni is kezdtem.

Addig azonban megjelentek a látogatók. Nagy sürgölődés a szűk helyen.

Kint még sütött a nap, amikor az ágyam végénél megállt két középkorú, körülbelül egyformán középtermetű, tagbaszakadt férfi, szürke munkaruhában. Az egyik mintha kopasz, vagy legalábbis kopaszodó, kerekfejű lett volna. Megkérdezte, hogy ismerem-e bizonyos vállalkozás igazgatóját. Később mondták (vallomásom szerint a személyzetből valaki), ő volt annak a kis fehér teherautónak a sofőrje, amely nekem jött. Lehet. A jelenség további nyom nélkül eltűnt a tudatomból.

+ + +

A valóság akkor kezdett tágulni, amikor már a függönyt elhúzva, kinéztem a kerítés mögé, az útestre, a házsorra, s hátul a város épületeire. Gyiróti utca, azonosítottam magamban a Kuruc-dombra nagyhirtelen felkapaszkodó „közterület” nevét. És néztem a lekanyarodó buszt, irigyeltem a járdán közlekedőket. Apósomtól örökölt botom segítségével ki-kimerészkedtem a folyosóra, s a leginkább mozgékony szobatársam, a vasút forgalom-irányítójának karjába kapaszkodva eljutottam az étteremnek, kilátószobának, előtérnek és ki tudja még minek használt folyosóvégre is. Aztán már a belátogató családom is megmozgatott. Máskor pedig naphosszat elüldögéltem a két ablak melletti ágy közé helyezett asztalnál. A vasutas hozta az újságokat. Hazulról egy folyóiratot kaptam. Az igazat megvallva hamar elfáradt a szemem az olvasásban. A vasutas is erre panaszkodott.

Egy séta alkalmával meghívott kávéra. Ez lett volna másfél heti kényszerű önmegtartóztatásom első és mindjárt látványos megtörése, sajnos azonban kiment a biztosíték, s nem főztek „fekete levest”. Kik? Talán az irodisták. Most már nagyon szerettem volna hazajönni.

+ + +

Nem a fekete hiánya volt az igazi ok. Az egyik szobatársban csak pislákol az élet. Felesége hiába próbálta evésre kényszeríteni, egyáltalán valami jelzés adására, a nővérek enyhébb-erőteljesebb beavatkozásaira sem mozdult. Szó, pofozás nem segített. Félig felpolcolva, mozdulatlanul

nézett maga elé egész nap. Lassan mindenki tisztában lett vele, hogy csak napok kérdése, mikor következik be a vég.

Addig azonban hazaengedték az egyik kellemetlen szobatársat. Éjszakánként „fáj a lábam”, „fáj a lábam” szöveggel hívta a nővérkét, illetve tartotta ébren a többieket (nekem füldugóm volt), reggelre kelve pedig semmire sem emlékezett. A helyzet ezután sem lett jobb. Az utódnak is folyton-folyvást problémája volt, amihez az éjszakás nővérnek kellett asszisztálnia. Tetejében betoltak még egy páciens. No ő aztán minden mértéket felülmúlt. Le sem írom, mit művelt abban a tusoló-vécéhelyiségben, amely ráadásul az ilyesmiben szükölködő szomszéd szoba lakóit is ki kellett, hogy szolgálja. Látni-hallani kellett volna a takarítónőt, amikor meglátta, amit meglátott.

Hiába kedvesek orvosok és beosztottak, hiába volt tűrhető a koszt (sem nem dicsérem, sem nem szidom, mert nem volt étvágyam hozzá), megint csak sütött a nap. Elfeledkezve arról, hogy már korábban is szédültem, sőt éppen a baleset előtt — a Deák téri ház újonnan készült járdája jelent meg előttem, s hívogatott a lábadozóknak való sétára. Szándékomat megismételtem a nagyvizitkor, s beírták a nagy könyvbe, hogy hazamehetek.

+ + +

Mentem is.

A taxis a közelmúltban ütközött össze — frontálisan — két apácával. Hol? Ott valahol a kórház bejáratánál.

Azért hazaértünk.

+ + +

(— Stroke? Nem? És mit mondtak, mikor leszel megint a régi? —)

+ + +

Elgondolkodtam házunk statisztikáján. Tizenhat lakás, néhány év leforgása alatt négy (egyesekek szerint öt) gázolás. Egy geofizikus-akadémikus, egy fafaragó-agrármérnök, egy nyugdíjas ápolónő, (egy szobafestő?) és én. Az első csak hangjukról ismeri meg a lakókat, s reggelente a kapu előtt várja akadémikus társát, hogy belé karolva jusson el közeli munkahelyére. A fafaragó már megtért őseihez, az ápolónő, több töréssel kínlódva, nehezen botoz az utcán. (A szobafestő már régebben meghalt.)

Én? Idén nem voltam kint a temetőben mécsest gyújtani...